

PRZEGLĄD

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY

Pismo bezpłatne, wychodzące dwa razy na tydzień

przy

DZIENNIKU WARSZAWSKIM.

N^{ER} II.

WARSZAWA—SRODA.

Dnia 25 Stycznia (6 Lutego) 1856 roku.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE

Kommissja kwaternicza w wykonaniu reskryptu JW. jenerał-lejtnanta Tutczek, p. o. Warszawskiego wojennego jenerał-gubernatora, z d. 15 (27) stycznia, b. za Nrem 236, podaje do wiadomości właścicieli domów miasta Warszawy i przedmieścia Pragi, zatwierdzoną przez radę administracyjną królestwa

TABELLĘ

opłaty pieniężnej na rzecz miejskiego kwaterunkowego funduszu, mającej się uiszczać przez właścicieli domów w m. Warszawie i przedmieściu Pradze, z mocy szczególnych rozporządzeń za nieponoszenie w naturze kwaterunku w ciągu 1856 roku.

STOPNIE,

dla których naznaczają się kwatery.

		OPŁATA ROCZNA		
		na ulicach		
		1go rzędu	2go rzędu	3go rzędu
		S r e b r e m		
		Rubli ko	Rubli ko	Rub ko

Jenerał brojni i Urzędnik 2giej klasy . . .	1155	—	975	—	975	—
Jenerał-Lejtnant i Urzędnik 3ciej klasy . . .	864	—	744	—	744	—
Jenerał-Major i Urzędnik 4tej klasy . . .	695	25	587	25	587	25
Urzędnik 5tej klasy . . .	516	—	435	—	435	—
Pułkownik i Urzędnik 6tej klasy . . .	346	50	292	50	292	50
Podpułkownik, Major i Urzędnicy 7 i 8 kl. . .	204	—	159	—	114	—
Kapitan, Sztabs-Kapitan i Urzędnicy 9tej i 10tej klasy . . .	93	—	75	—	57	—
Porucznik, Podporucznik, Praporszczyk i Urzędnicy 12, 13 i 14 klasy . . .	69	75	56	25	42	75
Żołnierz . . .	10	80	9	—	7	20
Za klatkę na jednego konia w stajni . . .	3	65	3	65	3	65
Za miejsce na jeden powóz w wozowni . . .	3	65	3	65	3	65

1) Do ulic 1go-rzędu w Warszawie liczą się: Krakowskie-Przedmieście z placem około kolumny Zygmunta, Senatorska, Miodowa, Podwale, od strony zamku do ulicy Dunaj i Raczyńskiej, Długa, Bielańska, Przejazd, Tiomacka, Rymarska, Wierzbowa, Niecała, Elektoralna i Leszno do Orlej, Przechodnia, Trembacka, Nowo-Senatorska, Żabia, Graniczna, Nowy-Swiat od ulicy Książęcej i Mazowiecka cała. Do tegoż rzędu ulic zaliczają się domy pod Nr. 624, 625 i 626 przy ulicy Koziej około poczty systuowane, jako najbliższe Krakowskiego-Przedmieścia, oraz leżące przy Saskim ogrodzie pod

Nr. 413a, 413b, 413d, 413e, 413f, 413g i 413h, których numera zaliczają się do Krakowskiego-Przedmieścia.

2) Do ulic 2go rzędu liczą się: Stare-Miasto, Jeziucka, Kanonja, Dziekania, Piwna, Zapiecek, Piekarska, Dunaj, Nowo-Miejska, Krzywe-Koło, Mostowa, Freta, Nowe-miasto, Kapitulna, Danielewiczowska, Leszno od Orlej do Żelaznej, Elektoralna od Orlej, Podwale od Dunaju i Raczyńskiej do Nowomiejskiej, Orla, Chłodna do Żelaznej, Zimna, Ptasza, Targowa, Gnojna, Skórzana, Krochmalna do Ciepłej i dalej do Nru 991 włącznie, Grzybowska do Nru 1030 z prawej strony, a z lewej do 1055 włącznie, Królewska, Twarda do Ciepłej, Bagno, Śto-Krzyska, Szpitalna, Warecka, Jasna, Szkólna, Marszałkowska do Nowej drogi, Chmielna do numeru 1555 włącznie, Bracka, Mokotowska co do domów mających fronty od placu Śgo Aleksandra i Alei, Alea, Wiejska, Śto-Jerska, Wołowa, Franciszkańska, Kozła, Nalewki, Gęsia do Dzikiej, Dzika do Dzielnej, Nowolipie do Karmelickiej, Dziekanka, Bednarska, Oboźna, Aleksandrja, Ordynacka, Celna, Jerozolimska, Śto-Jańska i Nowolipki do Dzikiej. Do tego rzędu ulic zaliczają się domy na ulicy Bonifraterskiej pod Nr. 2165a, 2165b i 2165c.

3) Wszystkie zatem inne ulice, a w ich liczbie Chłodna od Żelaznej do Wolskich rogatek, Leszno od Żelaznej do okopów, Bonifraterska oprócz domów pod numerami 2165a, 2165b i 2165c, a także i w przedmieściu Pradze należą do ulic 3go-rzędu.

Uwaga 1. Ponieważ kwaterunek w tutejszem mieście, postanowieniem rady administracyjnej z dnia 12 (24) października 1837 r. o powinności kwaterunkowej miasta Warszawy, ustanowiony jest w naturze, przeto opłata w niniejszej tabeli oznacza się dla tych tylko właścicieli, którzy dla rozmaitych ważnych, przez zwierzchność za dostateczne uznanych przyczyn, kwaterunku w naturze ponieść nie mogą.

Uwaga 2. Przed końcem 1856 roku, nieiejsza taksa na rok następny może być zmieniona, stosownie do cenności kwater w mieście i przez wzgląd na szczególne okoliczności, lecz nie inaczej jak z potwierdzenia JO. Księcia Namiestnika królestwa.

Oryginał podpisał: p. o. Warszawskiego wojennego jenerał-gubernatora, jenerał-lejtnant, Tutczek.

P. o. dyrektora kancelarji, Czestilin.

Zgodno: dyrektor komisji kwaterniczej; pułkownik W o g a k.

GOSTOMSKIEGO JAKÓBA

EKONOMJA ALBO GOSPODARSTWO ZIEMIAŃSKIE

dla porządnego sprawowania ludziom politycznym dziwnie pożyteczne.

(Dalszy ciąg.)

ZIEMIANIN.

Marmurowe pałace wymurowane grody, więc włości klucze, i państwa invidiosa nec minus fastidiosa nomina, magni speris, diuturni temporis indiga, ac velut aliena, (niewdzięczne jak nie mniej utrudzające imiona wielkiej uprawy, długiego czasu potrzebujące a kwoli temu dalekie) zostawmy onym, którzy cudzemi rękoma wszystko sprawować zwykli; a ktemu wyższemi rzeczami głowy swe zabawili, niżli aby na równych przestać i mogli i chcieli. Onę też tam vitae beatae subtilitatem (życia błogiego podniosłość) darujemy tym, którzy każdą sprawę ku doskonałości — a ono jej świat nie zna — przywodząc, w słowach tylko onę zostawiają (od których zarnżenie) a w samym zaś skutku daleko się odrażają. Nasz ziemiański dobry byt jako subtelności nie zdoła, takby (300) żadną niemiara obkładać się nie miał; dosyć, aby Ziemiańin środkiem powinnym sobie żył, splachec rządny aby miał — więc, aby dobrze mieszkał.

W życiu chciałbym takiego, coby ani z woli człowieka, ani z ręki fortuny jego umysł dzierzał się, a który z Bogiem wiernie, we czci z królem, a szczerze z ludźmi żywie — ma zdrowie dobre, sumnienie pewne — żonę uczciwą, wedle myśli, ktemu i potomstwo ucieszone — przyjaciela wiernego, sługę dobrego, sąsiada zgodnego — ktemu czasu ile chce, a dobrze im szafuje — nie łakom, nie furyjat, temże mniej sykofanta (301) nie dłużec, nie pożyczca, prawa nie wie-dzie, służbą nie zawiązan — nie ulata gromadzie (302), nie goni też jednego — na świecie nie gościem, w ojczyźnie nie cudzoziemcem — u przyjaciela nie osłem, u gościa nie karczmarzem — u czeladzie nie sędziem — nie walczy, więc zgryzie nie rachuje, nie buduje, nie kupuje, nie przedawa — nie włóczy się, nie myśliw, świata sobie nie stawia — i owszem ojczyźnie z miary swej służąc — przy konwersacji fortunnie swej i zmysłowi równy, a z dawna przyuczony, trzeźwy a swobodny żywot, de principiis (o pierwoczęciach) nie inkwirując, de fanibus (o ostatnikach) nie dyspuując, nimium nec memor nec immemor mortis, privatim (niemniej ni pomny ni niepomy na śmierć) wiedzie, a content (ale bez presumpciej) z siebie i z tego co ma przed dlynem.

Miare zaś majątności wydał nam, pięcią słówek, sławny wier-

(300) W taki sposób.

(301) Sykofant oszczerca gniewliwy — lud nasz mówi sygać się o tym co się rzuca, klóci.

(302) Który się nie oddziela, tylko się trzyma kupy.

szem gospodarz: Laudato ingentia rura, exiguum colito. (Zachwalja-cie co większa włości — szczeruple uprawiajcie). Nie chcę, by miał nasz szlachcic więcej, tylko jedną, wieś, a dobrą — (sto w niej kmieci a rządnych, na dziedzinie urodzonych, więc na rolach zakupnych) ktemu ograniczoną (303) — kościół w niej murywany, pewnym płatem nadany, swym tylko ludziom fara — młyn trzema kół, tuż przy wsi — folwark zdawna sporządzony — browar bliżej od dwora, coby raz wraz zawarzał — tuż przy browarze drewnik (304), a w tyle chmielnik, ogród przy tym za kuchnią — gumno zawsze jako gaj, oborę jako natknął. Niech obejdą dziedzinę mytne lasy po dwu stron; spustne stawy po trzeciej, a łąki z jednej, w koło niech ma pasze przestronne, pastewnik dobrej strawy. Kraj żyzny więc spokojny (305) — wodę dobrą — drewno łośkie — w mili, a choć dalej, niech będzie spustna rzeka — miasto nad nią składne, rządne, bogate, zgodne, w niem niech ma kamienicę i o swych rzeczach handel..... a pótty włości jego niech granica bęzie.

Co się tycze mieszkania: niech ma dom swój a gotowy, rządnie rozmierzony, na moc zbudowany, a ochędożny (306), w zdrowym placu, na widoku, a kształtnie postawiony; w nim gmachy różnej miary, wedle stanu, dostatnie sobie, żonie i dzieciom do w czasu sprawione, zimie ciche, lecie chłodne — zawsze ktemu chędogie. Do tego niechby było złożenie przyjacielowi, schowanie sprzętowi, mieszkanie czeladzi. W środku podwórza woda rządna, kuchnia przy domu, łaźnia przy wodzie, stsjnia na stronie, psiarnia namniej w półmili, zegar wierny na domu, dom rzemieślniczy, tamże i gospodarski — za nimy blech w bok, sadzawki pod nim a coby snadnie złowne. Niech plynie pod dwór rzeka w pewnych brzegach zawarta, bystra, przezorna, sprostowana; za nią niech będzie ogród w kwadrat wymierzony od niej, a kęs z południa kstońcu nachylony, suchy, równy, wyniosły, a gruntu przedniego. Sad w cynek za ogrodem namniej we dwadzieścia rzędów młodych, a już rodnych, gładko — spólny, bujny — z korrzenia wybiegłych; za tym nasiennik pelny a wiernego owocu. Chciałbym jeszcze ptaśnika; chciałbym domku do wódek; ziołkom, drzewkom schowania; tam że też wirydarza swych ziołek i przewożnych. Przeciw temu wszystkiemu niechby stanął zwierzyńiec — lasu prawie cudnego — ciemny, zielony, cichy, wymierzony po sznurze, przedzielony łąkami, i na krzyż od płotu; w nim rzeka przez pośrzodek; las lipowy przeoiwko; tamże zaraz pasieka. A jako fortece nie chcę... iak!: aby miał być pierwej — pomaga Bóg, niż otworzł.

(Dokończenie nastąpi).

(303) Granicą oznaczoną.

(304) Skład drzewa.

(305) Ukojenie dający,

(306) Ładny — znaczy to taki coś jak wyk wintny.

O NAWOZACH ZIELONYCH.

§ 1. ZASADY ICH UŻYCIA.

Zwyczaj przyorywania pewnych roślin na nawóz, polega na zasadach bardzo jasnych.

Rośliny czerpią pożywienie dwiema drogami zupełnie odrębnymi; z roli, włosistemi (gębczastemi) kończynami korzeni, z otaczającego je zaś powietrza, liśćmi.

Z roli wyciągają rośliny całą ilość pierwiastków mineralnych do ich wzrostu potrzebnych, a nadto część materji organicznych z których się składają. Liście zabierają z powietrza resztę potrzebnych im pierwiastków organicznych, a to w rozmaitej ilości, stosownie do rodzaju rośliny; to jest, iż niektóre zdają się brać wiele z atmosfery, inne, przeciwnie, czerpią z niej materje organiczne w bardzo małej ilości.

Gdyby, jak niegdyś powszechnie sądzono, żyły rośliny zupełnie tylko kosztem roli, nie możnaby oczywiście żadnej oczekiwać korzyści z użycia zielonych nawozów, tyle bowiem potrzeba by nawozu do wyprodukowania nawozu zielonego ileby ten był w stanie oddać roli skutkiem następnego w niej rozkładu. Fakt przeto dokładnie dowiedziony, iż pewne rośliny przyorane powiększają, i to częstokroć znacznie, żyzność gruntu, dowodzi w sposób niezbity i bez chemicznego rozbioru, iż niektóre rośliny czerpią z powietrza największą część swych pierwiastków organicznych (azot, węgiel, kwasoród, wodoród).

Piękne doświadczenia Priestleya, Saussura, Daubery i innych wykazały, iód iż za pomocą liści rozkładają rośliny gaz węglowy, zawsze się znajdujący w powietrzu, jakkolwiek w bardzo małej ilości; że się z gazu tego uwalnia kwasoród, a rośliny przyswajają sobie węgiel; a nadto, powtóre, iż rośliny zabierają z węglanu i saletranu amoniaku i z soli ulotnych, część azotu potrzebnego do utworzenia ich pierwiastków białkowych, albuminowych (mięso roślinne). Liebig, na dowód tego połykania azotu z powietrza przez liście, przytacza starożytne lasy, takie jak w Ameryce północnej, które samoistnie wegetują bez żadnej pomocy, ale też bez żadnego przymusu, przez przeciąg wieków, wydają ogromne ilości budulca, a prócz tego, pozostawiają ziemię, po zupełnem uprzątnięciu drzewa, w takim stanie bogactwa i żyzności, iż wiekowe sprzęty (bez zasilania pognojem) za ledwie ją zubożyć zdołają. Jest to zatem fakt pognoju naturalnego, zielonemi nawozami, — na szerokie rozmiary. Węgiel i azot za brane są, w tym razie, z powietrza, w ilości dostatecznej, nie tylko do wzrostu olbrzymich drzew tych lasów, ale nadto, przez perjodyczne opadanie liści i drohnych gałązek, drzewa te tworzą gruby pokład ziemi roślinnej.

Korzyści wynikające z zaorywania zielonych nawozów, nie tylko wypływają z czynności liści czerpiących pożywienie z powietrza, co jest najważniejszem, ale także z czynności korzeni tych roślin. W rzeczy samej, jeżeli zamiast pozostawienia ziemi wystawionej jedynie na działanie atmosfery, zasiewamy roślinę której korzenie rozcho-

dzą się we wszystkich kierunkach i wyszukują pożywne pierwiastki organiczne lub mineralne: jeżeli następnie roślinę tę, znakomicie wyrosłą, zagrzebiemy w ziemię, zбогacimy ją nie tylko pierwiastkami pochodzącymi z powietrza, ale nadto mineralnemi i organicznemi istotami wyczerpniętymi z roli. Roślina działa przeto za pomocą swych korzeni, wyszukując w gruncie i spodniej jego warstwie posilku dla przyszłych zbiorów, w sposób jakiegożden środek mechaniczny, czy to zgłębianiem czy rozpułchnianiem, nie jest w stanie dokonać.

Wilgoć wielce przyspiesza fermentację tak istot zwierzęcych jak roślinnych. Sucha słoma zbożowa, bobowa itd. jak to wie każdy rolnik, bardzo długiego wymagają czasu, aby się w ziemi rozłożyły; kiedy przeciwnie roślina, w stanie zielonym i soczystym, szybko nader fermentuje, pozostawiając w roli wszystkie istoty z których się składa i to w takim stanie iż mogą być natychmiast wzięte i przyswojone przez rośliny,

Jeżeli, z jednej strony, ziemia sama przez się, przyciąga amoniak z powietrza, niezależnie od wszelkiego rodzaju wegetacji, — z drugiej strony metoda zasiewania roślin celem zaorania ich na zielony nawóz, tę ma wyższość nad ugorem, iż przysparza, przez liście roślin zasianych, pierwiastków węglowych, azotnych i mineralnych, które skutkiem tej metody, znajdują się skupione, skoncentrowane i do powierzchni gruntu przyciągnięte.

Teoretycznie, ta roślina okaże się najkorzystniejszą do zasiewania na zielony nawóz, której liście przedstawiać będą największą powierzchnię do wciągania z powietrza pożywienia organicznego i która najgłębiej zapuszczać będzie korzenie dla wyczerpnięcia z spodniej warstwy zasobów mineralnych.

Największy zaś pożytek z tego zielonego pognoju ten ziemioplód odniesie, który ma bardzo rozłożyste korzenie, który jest bardzo wymagającym, a przytem całkowicie niemal czerpać musi swe pożywienie w ziemi, nie będąc zdolnym zasilic się niem z powietrza.

Innemi słowy, — najwłaściwszą rośliną do zasiewu na zielony nawóz będzie roślina najbardziej liściasta, z najgłębiej rosnącym korzeniem i najmniej wybredna, a na tym nawozie uprawiać mianowicie należy roślinę wbrew tamtej przeciwną, to jest mającą jaknajmniej liści, korzenie najrozłożystsze i najwybredniejszą co do gruntu.

Substancje przeto roślinne w stanie zielonym i soczystym są silnie użyźniające, jeżeli je w całości oddajemy roli.

Najłatwiej sobie ten fakt wytłumaczymy zważywszy: iż dostarczają pierwiastków takich właśnie jakich następny zbiór wymaga, tak samo jak materjały zburzonego domu służą do wystawienia nowego mieszkania.

Jakich uznać należy, że znaczna ilość składowych części roślin znajduje się w nich w takim połączeniu i powinowactwie, iż roślina nachodzi je już tak połączone, iż może je sobie przyswoić, a uznanem jest w fizjologii, że zwierzęta i rośliny czerpią w pokarmach i przyswajają z nich sobie część własnej substancji, w tym właśnie stanie i w tej formie w jakiej się w pokarmie tym znajduje, bez żadnego przetworzenia.

— Tak, na przykład, tłuszcz miałby się znajdować zupełnie już gotowy w pokarmach, równie jak białko itd. Sądzimy, iż to nie jest

